

Elintarviketurvallisuusosasto
Kemiallisen elintarviketurvallisuuden yksikkö

Pvm/Datum/Date
25.10.2022

Dnro/Dnr/DNo
6597/04.02.20.10/2022

Vastaanottaja

Helsingin kaupunki, Elintarviketurvallisuusyksikkö

Lausunnon antaja: Ruokavirasto

Lausunnon pyytäjät: Helsingin kaupunki, Elintarviketurvallisuusyksikkö

Lausunto annetaan Helsingin kaupungin Elintarviketurvallisuusyksikön pyynnöstä päätöksen tueksi

Ruokaviraston näkemys matriinin jäämistä elintarvikkeissa/lakritsituotteissa

Tässä lausunnossa on kuvattu Ruokaviraston näkemys tämänhetkisestä lainsäädännöllisestä tilanteesta koskien matriinin jäämiä lakritsiraaka-aineissa ja niistä valmistetuissa tuotteissa. Lisäksi lausunnossa käsitellään elintarvikealan toimijan velvollisuutta vetää pois markkinoilta kyseiset tuotteet EU:n alueella tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön nojalla.

Matriinin jäämien enimmäismäärien sääntely tapahtuu asetuksen (EY) N:o 396/2005 nojalla

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 396/2005 torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta viitataan tässä lausunnossa myöhemmin torjunta-ainejäämäasetuksena. Asetuksen liitteissä on asetettu torjunta-ainejäämille sallittuja enimmäismääriä eli MRL:iä (maximum residue level) käsittelemättömissä elintarvikkeissa.

Torjunta-ainejäämäasetuksen 3 artiklan kohdassa 2 c todetaan: *'Torjunta-ainejäämillä' tarkoitetaan jäämiä, mukaan lukien tehoaineet...mukaan lukien erityisesti jäämät, joiden esiintymisen syynä voi olla käyttö kasvinsuojelussa, eläinlääkkeessä tai biosidituotteena.'* Asetuksen piiriin kuuluvat tehoaineet on lueteltu Euroopan komission tehoainetietokannassa (EU Pesticides Database, <https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/eu-pesticides-database> en). Matriini on sisällytetty tehoainetietokantaan (<https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/start/screen/active-substances/details/1244>), koska se on yleisesti käytössä käytössä torjunta-aineena EU:n ulkopuolella, mm. Aasiassa.

Torjunta-ainejäämiä käsittelevän Euroopan komission pysyvän komitean kokouksessa 22-23.2.2022 on todettu, että torjunta-ainejäämäasetuksen 3 artiklan kohta 2 c ei sulje pois niitä asetuksen alle kuuluvien aineiden jäämiä, joiden esiintymisen syy on

Elintarviketurvallisuusosasto

Kemiallisen elintarviketurvallisuuden yksikkö

Pvm/Datum/Date

25.10.2022

Dnro/Dnr/DNo

6597/04.02.20.10/2022

jokin muu kuin torjunta-ainekäyttö, mukaan lukien jäämien luontaiset lähteet.
(sante.ddg2.g.5(2022)6059712, muistion kohta A 18, 5).

Matriini ei ole koskaan ollut hyväksytty tehoaine EU:ssa

Tehoainetietokannassa todetaan, ettei matriini ole koskaan ollut hyväksytty tehoaine EU:ssa. EU:ssa tehoaineita ei erikseen kielletä, vaan niin kauan, kun tehoaineella ei ole hyväksyntää EU:ssa, se ei ole sallittu. Siten ajankohdalla, jolloin tehoaine on lisätty tehoainetietokantaan, ei ole merkitystä arvioitaessa tehoaineen jäämiä sisältävän elintarvikkeen säädöstenmukaisuutta.

Matriinin toksikologia ja sen mahdollisesti kuluttajille aiheuttamat riskit

Matriinille ei ole tällä hetkellä asetettu tehoainetietokannassa toksikologisia viitearvoja, joita voitaisiin käyttää sen turvallisen saannin arviointiin. Matriinin mahdollisesti kuluttajille aiheuttamista riskeistä ei ole tällä hetkellä olemassa niin kattavaa tietoa, että Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen EFSA olisi voinut arvioida matriinin turvallisuutta kuluttajille.

Matriinin sallittu enimmäismäärä lakritsinjuuressa on 0,01 mg/kg

Niiden torjunta-ainejäämäasetuksen piiriin kuuluvien jäämien, joille ei ole asetettu erikseen enimmäismäärää asetuksen liitteessä II tai III tai joita ei ole mainittu asetuksen liitteessä IV, on asetettu noudatettavaksi enimmäismäärää 0,01 mg/kg asetuksen 18 artiklan kohdan 1 b mukaisesti. Matriinille ei ole asetettu enimmäismääriä edellä kuvatuissa liitteissä, joten sille sovelletaan enimmäismäärää 0,01 mg/kg.

Myös torjunta-ainejäämiä käsittelevän Euroopan komission pysyvän komitean kokouksessa 22-23.2.2022 todettiin, että enimmäismäärä 0,01 mg/kg koskee lakritsin sisältämiä matriinijäämiä (sante.ddg2.g.5(2022)6059712, muistion kohta A 18, 5).

Asetettuja torjunta-ainejäämien enimmäismääriä sovelletaan niille tuotteille, jotka on lueteltu torjunta-ainejäämäasetuksen liitteessä I. Lakritsin osalta säänneltävä tuote on siten lakritsinjuuri (koodi 0840010).

Matriinin enimmäismäärät jalostetuissa ja/tai useista ainesosista koostuvissa elintarvikkeissa

Jalostetuille tai useista ainesosista koostuville elintarvikkeille sovelletaan torjunta-ainejäämäasetuksen 20 artiklaa, jonka mukaan *"Kun liitteessä II tai III ei ole*

Elintarviketurvallisuusosasto

Pvm/Datum/Date

Dnro/Dnr/DNo

Kemiallisen elintarviketurvallisuuden yksikkö

25.10.2022

6597/04.02.20.10/2022

vahvistettu jäämien enimmäismääriä jalostetuille ja/tai useista ainesosista koostuville elintarvikkeille tai rehuille, jäämien enimmäismäärinä sovelletaan liitteen I piiriin kuuluvalla asianomaisella tuotteella 18 artiklan 1 kohdassa säädettyjä jäämien enimmäismääriä ottaen huomioon jalostuksen ja/tai sekoittamisen aiheuttamat muutokset torjunta-ainejäämien määrissä.” Käytännössä silloin, kun raaka-aineen jäämäpitoisuus ei ole tiedossa, mutta jalostetussa tuotteessa on havaittu jäämää, arvioidaan prosessoinnin aiheuttamat muutokset raaka-aineen jäämäpitoisuudessa, jolloin käytännössä arvioidaan jalostamattoman, torjunta-ainejäämäasetuksen liitteestä I löytyvän raaka-aineen jäämäpitoisuuden säädöksenmukaisuutta. Torjunta-ainejäämäasetuksessa ei ole vahvistettu pitoisuuksia jalostetuille ja/tai useista ainesosista koostuville elintarvikkeille. Myöskään torjunta-ainejäämäasetuksen 20 artiklan 2. kohdassa mainittua liitettä VI (luettelo käytettävistä jalostuskertoimista) ei ole tällä hetkellä asetettu.

Torjunta-ainejäämäasetuksen vastaisesta raaka-aineesta valmistettu elintarvike on siten asetuksen vastainen, riippumatta lopputuotteen jäämäpitoisuudesta.

Elintarvikkeiden takaisinvetotoimet silloin, kun elintarvikkeeseen on käytetty ainesosaa, jossa jäämän enimmäismäärä ylittyy ja kun jäämän toksikologiaa ei ole voitu arvioida

(EY) N:o 178/2002 19 artiklan mukaan ” Jos elintarvikealan toimija katsoo tai sillä on syytä epäillä, että sen maahantuoma, tuottama, jalostama, valmistama tai jakelema elintarvike ei ole elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien vaatimusten mukainen, sen on käynnistettävä välittömästi menettelyt kyseisen elintarvikkeen poistamiseksi markkinoilta...Jos tuote mahdollisesti on jo ehtinyt kuluttajalle, elintarvikealan toimijan on tehokkaalla ja täsmällisellä tavalla ilmoitettava kuluttajille syy poistamiseen tai tarvittaessa varmistettava, että kuluttajille jo toimitetut tuotteet palautetaan, jos muut toimenpiteet eivät ole riittäviä korkeatasoisen terveyden suojelun saavuttamiseksi.”

Torjunta-ainejäämäasetuksen 18 artiklassa todetaan, että *”Liitteen I piiriin kuuluvat tuotteet eivät saa niitä elintarvikkeina tai rehuna markkinoille saatettaessa tai niitä eläimille syötettäessä sisältää minkään torjunta-aineen jäämää, joka on suurempi kuin 0,01 mg/kg niiden tuotteiden osalta, joille ei ole liitteessä II tai III”*

Elintarvikelain 297/2021 6 §:n mukaan *”elintarviketoiminnan on oltava sellaista, että tuotettavien, valmistettavien, säilytettävien tai käsiteltävien elintarvikkeiden turvallisuus ei vaarannu ja että elintarviketoiminta myös muutoin täyttää elintarvikesääntösten mukaiset vaatimukset”* ja 57 §:n mukaan *”valvontaviranomainen voi määrätä*

Elintarviketurvallisuusosasto

Kemiallisen elintarviketurvallisuuden yksikkö

Pvm/Datum/Date

25.10.2022

Dnro/Dnr/DNo

6597/04.02.20.10/2022

toimijan poistamaan elintarvikkeen markkinoilta jos tämä ei noudata...178/2002 19 artiklassa säädettyä velvollisuutta poistaa turvallisuutta koskevien elintarvikesäännösten vastainen elintarvike markkinoilta”.

Edellä mainittujen säädösten perusteella elintarvikealan toimijan tulee vetää markkinoilta pois elintarvikkeet, jotka ovat torjunta-ainejäämäasetuksen vastaisia, ja mikäli toimija ei näin toimi, valvontaviranomainen voi määrätä takaisinvedon tehtäväksi.

Elintarvikkeen sisältämän torjunta-ainejäämän akuutin altistuksen riskinarviointiin käytetään tehoainetietokannassa olevia tehoainekohtaisia toksikologisia tietoja, sekä EFSA:n ns. PRIMo-mallia (Pesticide Residue Intake Model). Silloin, kun jäämän akuutin toksisuuden altistus ylittyy, toimijaa edellytetään vetämään tuotteet pois myös kuluttajilta, sillä ei voida taata, ettei kuluttajan normaalisti käyttämä annos aiheuttaisi akuuttia terveysvaaraa. Samoin toimitaan varovaisuusperiaatteen mukaisesti myös silloin, kun tuotteen toksikologiaa ei ole pystytty arvioimaan. Toimintatapa on kuvattu Ruokaviraston ohjeessa 6577/04.02.00.01/2020 Kasvinsuojeluainejäämät: takaisinvedon päätöksentekopuu.

Edellä mainittu toimintatapa nojaa yleisen elintarvikeasetuksen (EY) N:o 178/2002 7 artiklassa kuvattuun ennalta varautumisen periaatteeseen: ”1. Jos tietyissä tapauksissa käytettävissä olevien tietojen arvioinnin perusteella terveyshaitan mahdollisuus tunnustetaan, mutta asiasta ei vielä ole tieteellistä varmuutta, voidaan toteuttaa yhteisön päättämän korkeatasoisen terveyden suojelun varmistamisen edellyttämiä väliaikaisia riskinhallintatoimenpiteitä, kunnes on saatu täydentävä tieteellinen tieto kattavampaa riskinarviointia varten.”

Lisätietojen antaja: Arja Heinonen, arja.heinonen@ruokavirasto.fi

Hyväksyjä: Yksikönjohtaja Tiina Lapveteläinen

Esittelijä: Ylitarkastaja Arja Heinonen

Jakelu: Helsingin kaupunki, Elintarviketurvallisuusyksikkö

Tiedoksi: Maa- ja metsätalousministeriö; Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)